

לכבוד שבת קדש – פרשת תרומה תש"ף

וזהב הארץ ההיא טוב – זו תלמודה של א"י

דף שבועי לעיסוק בסוגיות ארץ ישראליות – נכתב ע"י חגי צמיר

כבוד שלא פנו אליהם לתרום ולהביא). אמרו: יביאו העם מה שיביאו, ומה שיחסרו נמלא אנחנו. שמחו כל ישראל במלאכת המשכן והביאו בשמחה כל נדבה ובזריות ... וכתיב "והמלאכה היתה דים" וגו'... בקשו הנשיאים להביא נדבתם ולא יכלו שכבר צוה משה ויעבירו קול במחנה וגו' והיו הנשיאים מצירים על שלא זכו בנדבת המשכן ... והנשיאים הביאו את אבני השוהם וגו' אמר הקדוש ברוך הוא: בני שנודרו - יכתב שהביאו "והותר" והנשיאים שנחשלו - חיסרו אות אחת משמם שכן כתיב והנשיאים חסרו (במדבר רבה פרשה יב). ומכיוון שהנשיאים התעצלו בהבאת התרומה לעומת זריותם של בני ישראל הקב"ה הקפיד עליהם מאד וקנס אותם בהחטרת אות משמם, והמילה נשיאים נכתבה ללא י' = נשאים). זו גם הסיבה בגללה נרשמה תרומתם בסוף הרשימה.

אנו רואים אם כן מצב שבו נדרשת נדבת הלב, העם – מתנדב בשמחה ומביא, ואילו הנשיאים התעכבו והביאו רק בסוף. טרוניה נוספת כלפי הנשיאים עולה ממאמר הגמרא במסכת יומא (דף עה עמוד א): אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מדבר שירד להם בבקר בבקר, מלמד שירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן. והנשאים הביאו את אבני השוהם תנא: נשיאים ממש, וכן הוא אומר נשיאים ורוח וגשם אין הנשיאים קבלו את האבנים הטובות יחד עם המן וזה היה לפתחי ביתם. דהיינו לא היו צריכים לטרוח כלל ולא היה להם חסרון כיס כי קבלו מתנת שמים. לכן, דבר שמושג ללא עמל וללא יגיעה כל שהיא, התורה מיחסת לו חשיבות נמוכה יותר מדבר שהגיע לאדם לאחר יגיעה. את כל המינים הביאו בני ישראל מכספם ומרכושם לאחר שעמלו להשיגם. לעומת האבנים הטובות שלא הייתה בהשגתם שום יגיעה וחסרון כיס, לכן אבני השוהם ואבני המילואים הובאו רק בסוף הרשימה.

ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף נאמר במדרש: "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא במראות מעשה המרכבה". לכאורה השפחה והערב רב הגיעו למדרגה רוחנית גבוהה יותר מאשר הנביאים. אם כך איך ייתכן שתוך זמן כה קצר הם ירדו ירידה רוחנית נוראה בחטא העגל?

לאור מאמר הגמרא עולה יש הבדל עצום בין מה שאדם משיג על ידי עמל לבין מה שאדם מקבל ללא עמל כמו זכיה בפיס. הנביאים הגיעו למדרגת הרוחנית הגבוהה על ידי עמל ועבודה קשה. ולכן הנבואה והרמה הרוחנית הגבוהה

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: ותקלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים: וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: שמן למאן בשמים לשמן המשחה ולקמרת הסמים: אבני שוהם ואבני מלאים לאפוד ולהשן:

הקב"ה מצווה את בני ישראל להביא תרומה, ומשה מסר להם את רשימת החומרים הנצרכים לעבודת המשכן. הרשימה פותחת ב"זהב וכסף ונחשת". עובדה, המעלה את ההשערה כי הרשימה מסודרת לפי שווי החומרים וערכם. והנה, עיון ברשימה, מגלה כי בסוף הרשימה נמצאות אבני השוהם ואבני המילואים, אבנים יקרות השוות יותר מזהב. נשאלת השאלה מדוע אבנים אלה נמצאות בסוף הרשימה? שאלה נוספת עולה מקריאת הפסוקים בתחילת הפרשה שמהם עולה כי לא ברור מי צריך להביא את התרומה. דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי: הפסוק בתחילתו פונה אל בני ישראל כלומר לכולם, ובהמשכו הפסוק אומר שיש לקחת דווקא מנדיבי הלב. אם הכוונה רק לנדיבי הלב, למה לא אמר ה' אל משה דבר אל כל נדיבי הלב ויקחו לי תרומה? תשובות שונות ניתנו על ידי המפרשים, אך כולם הולכים באותו כיוון. הפניה היא אל כל ישראל, כי כל עם ישראל צריך להיות שותף. יחד עם זאת, התרומה היא לא בכפיה, אלא מתוך נדבת הלב. הרצון הפנימי של כל איש מישראל להיות שותף. זו הסיבה בגללה המילה "לב" חוזרת שוב ושוב בהקמת המשכן. וכל חכם לב, ונשים חכמות לב ועוד. החוכמה והידע שבסופו של דבר באים מהראש והמחשבה, צריכים להיות מובלים על ידי הרצון הפנימי – הלב.

ואכן, התורה אומרת כי עם ישראל התנדב בהמוניו, והביאו יותר ממה שהיה צריך. וכאן אנו חוזרים לשאלה מדוע אבני השוהם נרשמו בסוף הרשימה?

עלינו לזכור שאת אבני השוהם הביאו הנשיאים. והנשיאים הביאו את אבני השוהם ואת אבני המלאים לאפוד ולהשן (שמות לה:כז). וכך אומר המדרש על ההבדל בין תרומת הנשיאים כאן בפרשתנו לבין חנוכת המשכן בו הנשיאים הקריבו את קרבנם "ויקריבו נשיאי ישראל" - למה נודרו הנשיאים לבא ולהקריב תחלה ובמלאכת המשכן נתעצלו ולא הביאו אלא אבני שוהם ואבני מלאים באחרונה? לפי שבשעה שאמר משה כל נדיב לב יביאו תרומת ה' למלאכת המשכן, ולא אמר לנשיאים היה רע בעיניהם על שלא א"ל להביא. (=חשו פחיתות

נשארה אצלם לתמיד. לעומתם הערב רב קיבלו מהקב"ה הארה חד פעמית ללא עמל, ולכן כפי שזה בא כך זה הלך. עשיה משותפת של כלל עם ישראל בהקמת המשכן היא הבסיס לקיומו של המשכן/מקדש. **וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם** השראת שכינה מתקיימת כאשר עם ישראל שותף יחד לעשיה. וכך מופיע במדרש: "מפני מה בכל הכלים כתוב "ועשית" ובארון כתוב "ועשו"? אמר רבי יהודה בן שלום אמר הקדוש ברוך הוא יבואו הכל ויעסקו בארון כדי שיוזכו כלם בתורה". זו הסיבה שכתוב "ועשו" ולא "ועשית". (שמות רבה פרשה לד) מרחיב אור החיים הקדוש: "רמזה התורה שעניין גופה של תורה יכול להתקיים רק בכללות כל ישראל. ואין מציאות בעולם שאחד יכול לעשות את כל עיקרי התורה, כגון אם הוא כהן אינו יכול לקיים את נטילת כ"ד מתנות כהונה, ופדיון בכור וכו'. ואם הוא ישראל אינו יכול לקיים מצוות עשה שבקרבנות. וכן לוי. ובכללות כל ישראל יקיים כללות עיקרי התורה. לזה אמר ועשו ארון. לשון רבים". כלומר, קיום התורה אפשרי רק בשיתוף כל הציבור אנשים ונשים, כפריים ועירוניים, עובדי אדמה וסוחרים, כל אחד בשטח שבו הוא עובד.

השראת שכינה וקיום תורה במלוואה היא רק כאשר עם ישראל יושב על אדמתו ומנהל חיי מדינה, ריבונית עצמאית. עלינו לזכור כי כדי לקיים את הקמת המשכן צריך רצון פנימי – נדבת הלב, ולא להתעצל ולהתעכב כמו הנשיאים.

=====
ביום שני הקרוב נלך לבחירות במדינת ישראל. המדינה הריבונית העצמאית שהיא השראת שכינה בעולם. הבחירות הן לא רק מעשה דמוקרטי חשוב, זהו מעשה שיש לקיים מתוך נדבת לב – רצון פנימי והבנה, שהבחירה שלנו והשותפות של כלל עם ישראל, היא נדבת הלב שלנו לתרום את תרומתנו ל"וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם".

על רקע זה מענין לחזור ולהיזכר בתיאור של רב משה אלפרט – מוכתר שכונת בית ישראל בירושלים, המתאר את יום הבחירות הראשונות במדינת ישראל, כ"ד טבת, תש"ט, בשעה 5:35 בבקר השכם קמתי אני ואשתי ואחי ר' שמעון ליב וגיסי ר' נתנאל סלדוכין, ובני דב. אחרי ששתינו קפה לבשנו בגדי שבת לכבוד יום הגדול והקדוש הזה. כי זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. כי אחרי שנות אלפיים שנה גלות או יותר אפשר להגיד יותר מששת ימי בראשית ועד היום הזה לא זכינו ליום כזה. שנלך לבחירות למדינה יהודית וברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. . . ואני ואשתי ואחי וגיסי הלכנו

לקלפי באזור 10 בהפועל המזרחי אשר ברחוב החבשים, ופנקסי הזהות של מדינת ישראל בידינו. בשמחה רבה ועצומה הלכנו את הדרך הקצרה מביתנו. . . . וכל הדרך הלכתי כמו בשמחת תורה אצל הקפות עם ספר תורה כי פנקס זהות של ישראל היה בידי. לא היה גבול לאושר והשמחה שהיה לי. בשעה 5:50 באנו להפועל מזרחי (לפי החוק היה צריך להפתח הקלפי בשעה 6:00 בבקר) ואנחנו היינו הראשונים. רק השמש היה שם. החשמל היה דולק. שאלנו את השמש איפה הם חברי ועדת הקלפי? תשובה: הם עוד לא באו. חיכינו עד שעה 5:54 באו שנים מאנשי חברי ועדת הקלפי ובשעה 6:02 בא היושב ראש של הועדה... מחיתי בפניו על זה שלא בא בזמן הנכון כי לפי החוק היה צריך להתחיל בשעה 6:00. היו"ר התנצל לפני. היו"ר אמר . . . כבר אפשר להתחיל בעבודה. השמש הביא את תיבת הקלפי, והיו"ר קרא אותי ואמר "והדרת פני זקן", וגם לאחי, וביקש מאיתנו שאנחנו נהיה עדים לפרוצדורה של פתיחת הקלפי. הוא הראה אותנו את תיבת הקלפי שהיא ריקה ובפנינו הוא חתם אותה וקשר סביב התיבה חבל ארוך. וקשר אותה היטב וחתם אותה בשעוה, ורשם פרטיכל על זה. . . התחילו הבחירות. והיו"ר אמר לי שהיות ואני האיש הזקן מכל האנשים שישנם פה, אז אני אהיה הראשון מהבוחרים. ברטט של קדושה ובהדרת קודש מסרתי לידי היו"ר את פנקס הזהות שלי וקרא את שמי מתוך הפנקס שלי. וסגן היו"ר רשם את שמי בנייר, ונתן לי מספר 1. מסר לידי מעטפה אחת ונכנסתי לחדר השני ששם היו מונחים כל הפתקאות של כל הרשימות. וביד רועדת וברגש של קדושה לקחתי פתק אחד - רשימת האיחוד הדתי, ושמתי אותה במעטפה שקיבלתי אותה מידי היו"ר. ונכנסתי שוב לחדר הקלפי, והראיתי לכולם כי יש בידי רק מעטפה אחת. והגיע הרגע הכי קדוש בחיי, אותו הרגע שלא זכו האבא שלי, ולא הסבא שלי. רק אני בזמני, בחיי, זכיתי לרגע כזה של קדושה וטהרה. אשרי לי ואשרי חלקי!

בירכתי ברכת שהחיינו, ושמתי את המעטפה לתוך תיבת הקלפי. לחצתי את ידי היו"ר והסגן, ויתר חברי הועדה ויצאתי משם. חיכיתי במסדרון לאשתי כי היתה השניה וקיבלה מספר 2. . . ובשעה 6:28 שבנו הביתה, והלכתי להתפלל, יום חג גדול. הבחירות עוד לפני התפילה. נזכור זאת בבואנו להצביע השבוע. נדבת הלב, הרצון הפנימי להקמת המקדש / מדינת ישראל, צריך להיעשות בזריזות ובקדושה. ומי ייתן ונזכה להנהגה נבונה שלא כמו הנשיאים טוביל אותנו בהתלהבות ובזריזות ולא עצלות והשתהות בעשייה.

בברכת שבת שלום ומבורך – הגי עמיצור

<https://www.mlh-gsi.org/>

לצפייה בדפים קודמים

<https://lp.vp4.me/fw3x>

לקבלת הדרך במייל היכנסו לקישור